

d'Eiximenis (prosficat en *Dones*, *EntreDL* I, 195, 23f); «lo *golós* és tacany, cap de ribalts, trencador de camins, la alè li put, desvergonyat e luxuriós, covart, gran parlaràs, gran mentider, guastador, ladró, malaltís --», id. (*Dones*, 179v); «totes nosaltres som naturalment de tres calitats, e per lo meu mal conec lo de les altres: la primera, totes som cobdicioses; la segona, *goloses*; la terça, luxurioses»; «ans la terra cobra los meus ulls, e feres bèsties *goloses* menjen la mia carn, ans que yo ves un tan gran defalt en mi», JoMartorell (Ag. II, 62, 243), OPou, supra. «Traboca's, ab sa càrrega, com un breçol de canyes, / y, ample y *golós* badant-se, llavejant, maelstrom, / negrós aljub la terra los mostra en ses entranyes, / que fins a la més fonda, mig s'esbadeilla y romp», *Atl.* (246). *Golosa* 15 planta (BDC XVII, 27); «*golosa*: eïna, es diu de la rosca», Priorat (a Poboleda, Pinyas, *Bull. Club Pir. Tssa.*, II, 170).

Golosia [Belvitges]; bal.; «la societat dels animals pertorba profundament el nostre món moral, l'estaborneix d'una baixa sensualitat, esclaima les roses del pudor, metamorfosa en *golosa* l'ambició, ens fa perdre la semblança amb els àngels i ens allunya de Déu», Coromines (*Silèn.* VI, 86). *Golositat*: Llull: «cases --- sobre los quals degués ésser feta enquesició --- luxúria, injúria, infidelitat, *gulositat*, e així de les altres coses ---» (*Blanq.*, NCL. II, 223.9). *Engolósir* [no abans del DFa., però sembla mer oblit dels diccs.]; *engolosiment* [Pons i Mass.]. *Golosina*: mot poc recomanable, molt suspecte de castellanisme, que en el Princ. sentim com a tal (en lloc de *llaminadura* o *llamineria*), i l'omet el DFa.: en efecte és mot d'ample ús i antic en cast. [c. 1330], i en OPou pot ser un castellanisme introduït pels seus consellers valencians: «chulla o carbonada --- *golosines*: cupedia, -orum; menjat delicat ---» (*TbPu.*, 191); *golosinejar*. *Golut* [DAg.; DOrt.]; *goluda* m. f., mercaderia [val. S. XVII, DAg.]; *goluderia*. *Gulemus*. *Guló*.

Engolir [princ. S. xv]: «Jonà, proffeta --- gitarenlo de la nau, et subito, N. S. tenia aparellada una balena ab la bocha uberta, e *engolís* a Johanàs, e estechi tres dies e tres nits», StVicentF (*Quar.*, 62.65); «feta tamanya / com gran muntanya; / oricorn fort / domat e mort / --- / anyell rostit, / tot *engolit*, os no trencat / ---», JRoig [*Spill*, v. 13924]; «*engolir-se* lo menjar: deglutire», OPou (*TbPu.*, 190); *engolir* (amb variant antiga *engolayr*, o sigui +*engoleir*), Belv. i Lab. 1839.

Se'n servia Verdaguer ja en l'esborrall de l'*Atlàntida* (1867): «ses entranyes de sofre bullenta quant remou, / rogens pujant y baixant caps y brassos y cames, / y, al món deixant-los veure, los *engoleix* de nou» (IX, 56d), estrofa després suprimida, però l'usa sovint en la versió definitiva: «càrrega y nau les ones *engoliren*, / y ab elles los taurons / ---»; «hont ets? Y, ay! hon l'hermosa solia 'ls cors atraure, / lo pèlec responia: —Jo l'he *engolida* anit / ---», «li carregà fexuga l'Omnipotent sa esquerra / y 'l mar d'una gorjada cadavre la *engolí*, / restant-li sols lo Teyde, dit de sa mà de ferre / que sembla dir als homes: —L'Atlàntida 60

era ací!», «y tots d'acort la colquen, pel Nort, Garbí y Migdia / --- / ab gran rugall dihent-me quiscun qu'*engoliria* / de l'univers en runa los troços flamejants», «fugiu, fugiu, vosaltres, aucells que teniu ales: / jo esper ab qui més amo que'm vinguen a *engolir*» (28, 44, 46, 126, 138). Igual els prosistes: «La Tuyes se n'*engolia* un glop humitejant-se la boca, axuta per la pols de la carretera», Pons Mass. (*Trascant per les Serres*, 54).

No és fundada la creença d'alguns valencians que en l'ús del Princ. s'oposà *empassar-se* al val. *engolir-se* (Renat, «Camí», 14-iv-34) (només ho és que *empassar-se* allà no s'usa): tots dos són igualment usuals en català central, parlat i escrit, sols que aquest és de to més familiar que l'altre. En el Princ., però, el present és *engoleix*, mentre que en val. central diuen *engul*: «les aigües del Pla les *angül* l'Avenc Donzella», Barx (1962); «l'Angolidor s'*angül* l'ayya», Llosa de Ranes (1962), «els Focinos són uns engolidors on s'*engül* l'ayya», Montesa (1962), «si la séquia *angolira* tota l'aigua ---», Benifairó de Valldigna (1962). A l'Alta Ribag. el mot és tan antic i castís que s'edevé ben catalanament *engülre*: «ye una manera de *engulre*, la de ixo bordegot, que fa pô», Benasc (Ferraz, 52). Compost d'aquest antic verb INGLUIRE, -ARE (en imperatiu) podria ser el nom de l'estany i poblet andorranes de *Engolasters* (cf. E. T. C. II, 9, 25; *TopHesp.* II, 180, n. 33), format amb AESTUARIOS.

En lloc d'*engolir* s'ha usat *engaldir* en algunes varietats valencianes: ja registrat per Sanelo («engullir», fº 149) i Lamarca («engullir, embaular»); i avui en un escriptor de la Plana: «pos, al refresc vaig anar, sempre davant de tots: me vaig *engaldir* huit quiqueres de chacolata en bescuit i mostatxons», Guinot (1962) (*Escenes Castellonenques*, 68); degueren confluïr-hi *glatir/englotir* (cf. men. *englatir*) i *gaudir*.

Engolir és formació verbal comuna al cat. amb l'oc. ant. *engolir* (també *engolar*), cast. *engullir* [c. 1490, DCEC, ENGULLIR] i port. *engulir*, però aquests dos suposen una base amb -LL-, deguda a un encreuament amb un derivat de COLLUM com *INCOLLARE, que en una forma divergent es manifesta en l'it. *ingollare* i fr. *engouler*. És possible que aquesta formació ja vagi sorgir en llatí vulgar, i que d'aquest vagi passar a l'albanès, amb sentit un poc innovat: *ngul* 'jo insereixo, fico, clavo' («stosse hinein, stecke hinein», Gustav Meyer, *Alban. Studien* III, 77, 80). La forma variant amb -ll- és estranya al cat. central i al val. (fins en els parlars xurros: *engolir* a Ènguera, *engulir* a la Canal de Navarrés, Gulsoy, 1970); però es troba en cat. occidental (d'on potser la recullen els DTo. i Lacav.), àdhuc en els Pirineus, on *empassar-se* és desusat com en val., però allà diuen «s a *ngulit* lo mingá» (Tor, Àreu i Esterri de Cardós, 1932-3); «lo carragó és un cereal de molta risca, d'un gra gros, que les gallines no el poden *engulí*, però sí les bèsties de treball», ribag. (Sopeira-Llastarri, 1957).

Important, molt en toponímia: *engolidor* 'canyó, esò-fag' [*engullidor*: ingluvies, DTo.]; 'forat o petit avenc on s'enfonsen les aigües d'un corrent en el sòl del ter-